

ข่าวเตือนการระบาด ประจำวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๓ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

เป็นแมลงจำพวกปากดูด ตัวเต็มวัยมีลำตัวสีน้ำตาลถึงสีน้ำตาลปนดำ มีรูปร่าง ๒ ลักษณะ คือ ชนิดปีกยาว (macropterous form) และชนิดปีกสั้น (bracrypterous form) ชนิดมีปีกยาวสามารถเคลื่อนย้ายและอพยพไปในระยะทางไกลและไกล โดยอาศัยกระแสลมช่วย ตัวเต็มวัยเพศเมียจะวางไข่เป็นกลุ่ม ส่วนใหญ่วางไข่ที่กาบใบข้าว หรือเส้นกลางใบ โดยวางไข่เป็นกลุ่มเรียงแถวตามแนวตั้งฉากกับกาบใบข้าว บริเวณที่วางไข่จะมีรอยข้ำเป็นสีน้ำตาล ไข่มีลักษณะรูประสวยโค้งคล้ายกล้วยหอม มีสีขาวย่น ตัวอ่อนมี ๕ ระยะ ระยะตัวอ่อน ๑๖-๑๗ วัน ตัวเต็มวัยเพศเมียชนิดปีกยาวมีขนาด ๔-๔.๕ มิลลิเมตร วางไข่ประมาณ ๑๐๐ ฟอง เพศผู้มีขนาด ๓.๕-๔ มิลลิเมตร เพศเมียชนิดปีกสั้นวางไข่ประมาณ ๓๐๐ ฟอง ตัวเต็มวัยมีชีวิตประมาณ ๒ สัปดาห์ ในหนึ่งฤดูปลูกข้าวเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลสามารถเพิ่มปริมาณได้ ๒-๓ อายุขัย (generation)

ลักษณะการทำลายและการระบาด

เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลทั้งตัวอ่อนและตัวเต็มวัย ทำลายข้าวโดยการดูดกินน้ำเลี้ยงจากเซลล์ท่อน้ำท่ออาหาร บริเวณโคนต้นข้าวระดับเหนือผิวน้ำ ทำให้ต้นข้าวมีอาการใบเหลืองแห้งลักษณะคล้ายถูกน้ำร้อนลวกแห้งตายเป็นหย่อมๆ เรียก"อาการไหม้"(hopperburn) โดยทั่วไปพบอาการไหม้ในระยะข้าวแตกกอถึงระยะออกรวงซึ่ง ตรงกับช่วงอายุขัยที่ ๒ - ๓(generation) ของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าวนาข้าวที่ขาดน้ำ ตัวอ่อนจะลงมาอยู่ที่บริเวณโคนกอข้าวหรือบนพื้นดินที่แฉะมีความชื้น นอกจากนี้เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลยังเป็นพาหะนำเชื้อไวรัส โรคใบหงิก(rice raggedstunt)มาสู่ต้นข้าว ทำให้ต้นข้าวมีอาการแคระแกร็นต้นเตี้ยใบสีเขียวแคบและสั้นใบแก่ช้ากว่าปรกติ ปลายใบบิด เป็นเกลียว และ ขอบใบแห้งวิน

ปัจจัยที่มีผลต่อการระบาด

วิธีการปลูกข้าว การปลูกข้าวแบบนาหว่านน้ำตมมีปัญหาการระบาดมากกว่านาดำเพราะนาหว่านมีจำนวนต้นข้าวหนาแน่นทำให้อุณหภูมิและความชื้นในแปลงนาเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ประกอบกับนาหว่านเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลสามารถทำลายข้าวได้อย่างต่อเนื่อง

การใช้ปุ๋ย การใช้ปุ๋ยอัตราสูง โดยเฉพาะปุ๋ยไนโตรเจน ทำให้การเพิ่มจำนวนเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าว มีแนวโน้มมากขึ้น เนื่องจากปุ๋ยไนโตรเจน ทำให้ใบข้าวเขียว หนาแน่น ต้นข้าวมีสภาพอนาเหมาะแก่การเข้าดูดกิน และขยายพันธุ์ของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

การควบคุมน้ำในนาข้าว สภาพนาข้าวที่มีน้ำขังในนาตลอดเวลา ทำให้เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลสามารถเพิ่ม จำนวนได้มากกว่าสภาพที่มีการระบายน้ำในนาออกเป็นครั้งคราว เพราะมีความชื้นเหมาะสมแก่การเจริญเติบโตของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

การใช้สารฆ่าแมลง การใช้สารฆ่าแมลงในระยะที่เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลเป็นตัวเต็มวัยชนิดปีกยาว หรือช่วงที่อพยพเข้าในนาข้าวใหม่ๆ (ข้าวระยะ ๓๐ วันหลังหว่าน) ศัตรูธรรมชาติจะถูกทำลายและสารฆ่าแมลงก็ไม่สามารถทำลายไข่ของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลได้ ทำให้ตัวอ่อนที่ฟักออกจากไข่มีโอกาสรอดชีวิตสูง ศัตรูธรรมชาติที่มีบทบาทในการควบคุมประชากรเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลได้แก่

มวนเขียวคุดไข่ *Cyrtorhinus lividipennis* (Reuter) เป็นตัวทำในอันดับ Hemiptera วงศ์ Miridae เป็นตัวทำที่สำคัญทำลายไข่เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล โดยการดูดกินของเหลวภายในไข่มักพบแพร่กระจายในภาคกลางเป็นส่วนใหญ่ และอพยพเข้ามาพร้อมกับเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ซึ่งถ้าพบมวนชนิดนี้ในนามากกว่าเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ๒-๓ เท่า มวนชนิดนี้สามารถควบคุมการเพิ่มปริมาณของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลโดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผลผลิตข้าวได้

แมงมุมสุนัขป่า *Lycosa pseudoannulata* (Bosenberg & Strand) เป็นแมงมุมในอันดับ Araneae วงศ์ Lycosidae เป็นตัวทำที่มีบทบาทมากที่สุดในการควบคุมปริมาณตัวอ่อนและตัวเต็มวัยของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าว เนื่องจากสามารถเคลื่อนย้ายไปมาในพื้นที่ต่างๆ ในนา โดยจะเคลื่อนย้ายเข้าในนาในระยะหลังหว่านข้าวและจะเพิ่มปริมาณสูงในระยะข้าวแตกกอ

การบริหารจัดการเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

๑) ปลูกข้าวพันธุ์ค่อนข้างต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เช่น สุพรรณบุรี ๑ สุพรรณบุรี ๒ สุพรรณบุรี ๙๐ สุพรรณบุรี ๖๐ ปทุมธานี ๑ พิษณุโลก ๒ ชัยนาท ๑ ชัยนาท ๒ กข๒๙ และ กข๓๑ และไม่ควรปลูกพันธุ์เดียวกันเกิน ๔ ฤดูปลูก ควรปลูกสลับกันระหว่างพันธุ์ต้านทานสูงกับพันธุ์ทนทานหรือพันธุ์อ่อนแอ ปานกลาง โดยพิจารณาอายุเก็บเกี่ยวให้ใกล้เคียงกัน เพื่อลดความเสียหายเมื่อเกิดการระบาดรุนแรง

๒) ในแหล่งที่มีการระบาด และควบคุมระดับน้ำในนาได้ หลังปักดำหรือหว่าน ๒-๓ สัปดาห์จนถึงระยะตั้งท้องควบคุมน้ำในแปลงนาให้พอดินเปียก หรือมีน้ำเรี่ยผิวดินนาน ๗-๑๐ วัน แล้วปล่อยขังทิ้งไว้ให้แห้งเองสลับกันไป จะช่วยลดการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

๓) เมื่อตรวจพบสัดส่วนของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลตัวเต็มวัยต่อมวนเขียวคุดไข่ ระหว่าง ๖ : ๑- ๘ : ๑ หรือตัวอ่อนวัยที่ ๑-๒ เมื่อข้าวอายุ ๓๐-๔๕ วัน จำนวนมากกว่า ๑๐ ตัวต่อต้นให้ใช้สารฆ่าแมลง บูโพรเพซิน (แอปพลอด ๑๐% ดับบลิวพี) อัตรา ๒๕ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือใช้สาร อีโทเฟนพรอกซ์ (ทรีบอน ๑๐% อีซี) อัตรา ๒๐ มิลลิลิตรต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือ บูโพรเพซิน/ไอโซโพรคาร์บ (แอปพลอด/มิฟซิน ๕%/๒๐% ดับบลิวพี) อัตรา ๕๐ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร เมื่อพบแมลงส่วนใหญ่เป็นตัวเต็มวัย จำนวนมากกว่า ๑ ตัวต่อ ๑ ต้นและไม่พบหรือพบมวนเขียวคุดไข่น้อยมาก ให้ใช้สารอีโทเฟนพรอกซ์ (ทรีบอน ๑๐% อีซี) อัตรา ๒๐ มิลลิลิตรต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือสารคาร์โบซัลแฟน (พอสซ์ ๒๐% อีซี) อัตรา ๑๑๐ มิลลิลิตรต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือไอโซโพรคาร์บ (มิฟซิน ๕% ดับบลิวพี) อัตรา ๖๐ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือสารฟีโนบูคาร์บ (พีพีเอ็มซี ๕๐% อีซี) อัตรา ๖๐ มิลลิลิตรต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ในระยะข้าวตั้งท้องถึงออกรวง เมื่อพบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ๑๐ ตัวต่อกอหรือ ๑ ตัวต่อ ๑ ต้น และพบมวนเขียวคุดไข่จำนวนน้อยมากให้ใช้สารไทอะมิโทแซม (แอคทารา ๒๕% ดับบลิวพี) อัตรา ๒ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือสารไดโนทีฟูเริน (สตาร์เกิล ๑๐% ดับบลิวพี) อัตรา ๑๕ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือโคลไทอะนิดิน (เด็นท็อกซ์ ๑๖% เอสจี) อัตรา ๖-๙ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรืออิทิโพรล (เคอร์บิกซ์ ๑๐% เอสซี) อัตรา ๔๐ มิลลิลิตรต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หรือสารคาร์โบซัลแฟน (พอสซ์ ๒๐% อีซี) อัตรา ๑๑๐ มิลลิลิตรต่อน้ำ ๒๐ ลิตร

๔) ไม่ควรใช้สารฆ่าแมลงที่ทำให้เกิดการเพิ่มระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล (resurgence) หรือสารกลุ่มไพรีทรอยด์สังเคราะห์ เช่น แอลฟาไซเพอร์เมทริน ไซเพอร์เมทริน ไซแอลโทริน เดคาเมทริน เอสเฟนแวลอเรต เพอร์เมทริน ไตรอะโซฟอส ไชยานิเฟนฟอส ไอโซซาไทออน ไพริดาเฟนไทออน ควินาลฟอส และเตตระคลอร์วินฟอส เป็นต้น

นายชัยวัฒน์ สุขอารมณ์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร:รายงาน

E-mail: Phranakhon_๐๒@hotmail.com โทร. ๐๓๕-๓๒๒๐๑๗

จัดทำโดย: นายชัยวัฒน์ สุขอารมณ์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร